

Szántó T. Gábor

ORBÁN OTTÓ TEMETÉSÉN

Jobbra a család, balra az írók, költők.
 Én, a család távoli rokona, méltó helyemen:
 érezve a helyzet tarthatatlanságát,
 bóklászva a két társaság között,
 fel-alá járkálok idegesen.
 Az egyik oldalon szülők, unokatestvérek,
 a másik oldalon a szakma, kikkel éppúgy távoli
 és diplomatikus a kapcsolat, akár a szélesebb családdal.
 Mintha összeérnének a bennem összeférhetetlen részek,
 melyekkel önmagukban sem felhőtlen a viszonyom,
 hát még így, a kettő közé szorulva,
 szembesülve azzal, hogy sehova sem tartozom...
 Közben szüntelen kívülről figyelem magam,
 ki ez az ember: félig családtag, félig író?
 Félig felnőtt, félig gyerek?
 Netán *félig-félig*... vagy tán egészen az...?
 Méltó hely: középen, kétségben,
 mint Woody Allen filmjében *Zelig*:
 önmaga hiányában szenvedő átalakulóművész
 (korántsem vicces téma, legfeljebb a közelítés).
 Egy pillanatba sűrítve az életem: kezdettől végig.

Aztán vagy három évvel később, eszembe jut néha,
 ironizálhatna kedvére, neki való téma.
 Ő, ki félig zsidó volt, félig keresztény, de leginkább *félig-félig*,
 így ironizálhatna a vers közepéig,
 azután lassan elszürkülne a kép, feltűnnének a háborús romok,
 bomba a fürdőkádban, a falon véres nyomok,
 az utcán lódögök, zsákokkal surranó emberek,
 utóbb az árvaság hamuja alól felizzó szerelmek,
 mint az övék, s mint apámé-anyámé, melyből magam fogantam,
 félárva, akár O. O. volt, neje, s immár lányaik: mint én, örökölt bánatban.
 Az itthon maradt család: két és fél pár szülő, s mindössze öt gyerek,
 s az ötnek csupán két gyereke született.
 Az ötnek egymáshoz nincs s immár tán nem is lesz köze,
 így ér véget e nép, így ér véget e mese.
 Bár odafent eloszlott a füst, s mögötte látszik az ég,
 és felépült a város, éli közönyös életét,
 ami bennünk pusztult, annak nincsen nyoma,
 mert nem is volt, hisz létre se jöhetett soha.

S hogy van-e fent más, mint felhők tompa vonulása,
valami, mi mindezt nem felejtí, ha meg nem is magyarázza,
vagy csak ugyanaz, mi itt lent, monoton kezdet és vég?
Foltokban fény, árnyék, lobbanó remény, reménytelenség.

Miklya Zsolt

NEM A KAROD

Megunt citromhéj, arrébb rugod.
Kotnyeles kezéd lelet után turkál-
na ma is, de békén hagyod az arc-
haikus szemétdomb idült darabjait.

Jó itt ma lenni. Várni a nem tudod
kire. Ez a várás bele van kalkulál-
va a levésbe, mint levesbe a serc-
li kanál helyett, mállékony falatjaid.

Feladnád a meccset, de csak falod,
minden labdád fal adja vissza. Kiáll
már a lábad, és nem a karod, porc-
talanítasz, vetődsz, lekopnak térdeid.

Árnyékvetővé válik minden napod.
Bölcs vagy, legalább sejted, az ár-
nyék feltételezi a napot, percről perc-
re nyúlik veled, rád hagyja foltjait.

A KARFÁN TÚL

A hálószobában lehetett félni,
szaladni falig esténként a sötétben, azután
vissza. A rácsos ágyban, a konyha mellett
még egyszerűbb volt, matatni szád körül
a puha ronggyal, beléharapni. Kilakoltattak
aztán, az utca mellé, nagy vagy, a farkasok
még nagyobbak, de nem tudnak bejönni.

Nem hitted el, a fal nem jelent semmit, te is átjártál éjszakánként, puha léptekkel osontál árnyaik közt, vigyázva, farkukra ne lépj, akkor harapnak. Odagyűltek az ágyad mellé, az utca felől, fal mellett lehet összebújni, a farkasok falánkók. Bújtál te is a falhoz, s ha már annyira féltél, hogy tovább nem bírtad, apa karjához értél, a karfán túl, vigyázva, fel ne ébreszd.

ÁRNYÉKFOGÓ

Árnyékból árnyékba ugrasz
a járdán, cserépdarabot rugdosva
magad előtt. Kergetőzik a cserép
és az árnyék. Hazafelé az árnyék,
visszafelé a cserép a fogó. Aztán

a kocsúton árnyékfogózol,
ha árnyékba guggolsz, az a ház.
Végül gurulsz lefelé az árokparton,
árnyékba csavar a lejtő. Alján
egy árnyalt selyemgubó.

Miklya Luzsányi Mónika

FEKETÉN, FEHÉREN

Szántó Piroska emlékére

A festékeit nem vihette magával, csak egy doboz pasztellt dobott be a bőröndbe, ceruzákat meg némi szemet. Panni még csak hátra sem fordult, a doboz zörrenéséről tudta, mit csinál, nem szólt, nem szidta meg, hiába úgys. A nővére mindig mindent hamarabb tudott nála, azt is, hogy festeni fog. Tíz év korkülönbség, anyja helyett volt anyja, egyedüli biztos pont abban a felborult világban, amelyben éltek. Már az anyjuk halála előtt sem volt kontúrja semminek, csak úgy tűnt, tartják még alakjukat a formák, pedig a talaj már születésük előtt kifutott a lábuk alól.

Az anyjuk sohasem ellenkezett az anyósával, de tombolhatott az öregasszony, a konyhában maradt a két kredenc, két asztal, maradtak a kék és piros konyharuhák, s maradt a szakácsné, Eszter is, aki mindennek tudta a rendjét, fleischig und milchig, szombaton barchesz, tojás, töltött hal, vasárnap ostya a nyelven, odahaza terített asztal, marhapörkölt, galuska, disznó soha.

Apjára alig emlékszik, a hiányára inkább, ahogy az anyja éjszakánként az üres szobákat rója. Messzire eltartotta magától a petróleumlámpát, a fehér porcelánburán homályosan imbolygott át a fény, lidércalak vetült a falra, a bútorok élén megtört kicsit. A tükör előtt tévován megállt, megigazította bomlott haját, aztán ment tovább, szobáról szobára, mint néma járőr, hordozva álmukat. De hiába örködött, a sötétség beleette magát a falakba, onnan szivárgott elő nappal, nesztelenül bújt elő a tapéta rétegei alól, s ő tisztán látta, ahogy feketével indázza körbe a selyemfényű abakuszleveleket, a halványsárga, rózsaszín szirmokat, aztán végigfolyik a falon, a parketta repedéseiben csorog tovább, onnan kapdos a bokája után. Ha sokáig kellett egy helyben állnia, felfutott a lábszárán, körbefonta a csípőjét, mellkasát, nyakát, elborította teljesen, hogy beleszédült.

A parkettán koppant a homloka, nem érzett semmit.

Ha a nagyanyján múlik, tán orvost sem hívnak, girhes macskakölyök, semmirevaló. Csukamájolajat kapott, hogy erősödjék, de attól hánynia kellett, öklendezett, anyja próbálta belekönyörögni az orvosságot, a nagyanyja állt felettük, nem marad meg ebben semmi, hiába erőlködöl. Panni mentette meg ilyenkor, kikapta az asszonyok kezéből, most viszik, most viszik Danikáné lányát, fejére terítette anyjuk toledói kendőjét, vörösarany lett a világ, cinóber, karmazsin, királyasszony, mit kérsz, mézet-e, cukrot-e, akármit is, a játék végére elfogyott a csukamájolaj.

Panni ismerte minden bajának ellenszerét, látta a parkettarésből indázó árnyakat is, szerzett hát neki színes ceruzát, temperát, s ő vad örömmel mázolta szét ujjjaival a rajzlapon a vöröset, sárgát, kéket, formát nem is, csak a fényeket, ahogy átszivárognak a toledói kendő szövetén.

Anyja, apja alakja alig, csak a revolverdörrenés hangja maradt meg benne élesen.

Hetekig fel sem fogta, mi történik vele, a felnőttek a feje fölött beszéltek el, a szavak lassan peregték le, mint a gyöngyszemek anyja toalettasztalán, mikor óvatosan, centiről centire húzta ki a gyöngysorból a zsinórt.

Egyenként ölte meg őket, hagyott időt nekik.

Összehúzta a szemét, keskenyre, úgy figyelte, hogyan oldódnak le a fonalról, vesznek lendületet, gurulnak végig a tükör dióbarna polcán, aztán egy villanás, s csattanak szét a márványlapon. Ki akarta lesni a titkukat, látni a pillanatot, mikor vesztik el magukat, felejtik ott a tengert. Azt érezte, hogy az átváltozás zuhanás közben történik meg, az anyja nyakán, a tükör előtt a polcon, de még a tükörben is megtartották selyemfényüket, üvegszilánkká csak halálukban váltak. Ordítani kezdett, bősziúten, dacosan, amikor az utolsó is szétcsapódott a márványasztalkán, verte magát tehetlenségében, hogy képtelen rögzíteni a hullás pillanatát.

Az anyja öngyilkossága utáni napokban mindent elborítottak az üveglárisok szilánkjai, szavak hullottak a felnőttek szájáról, értelmetlenül, magyarázni próbálták neki az anyját, a halált, még a jóistent is, megbocsát bizonnyal. Vigyáznia kellett minden lépésére, a konyha, veranda, de még a szobák is tele voltak szilánkokkal, képtelen volt odafigyelni a beszédre, csak a lépteire, a szavak átváltozásának pillanatát úgysem látja meg.

Félhomályban kellett élniük napokon, heteken keresztül, a fényeket magukba itták a fekete drapériák, szorosra zárt spaletták, megvakultak a tükrök, megfakultak a tárgyak, s oldódni kezdett anyja arca is. Eltűntek a színei, szétszúztak arcvonásai, csak illata maradt meg a szobában néhány napig, azután elillant az is, kiszellőztették a puska- kapor meg a viaszgyertyák szagával együtt. A szekrénybe kellett bebújnia, ha érezni akarta még az anyját, ruháinak levendulaillata volt, ha erősen beleszorította az arcát a szövetbe, még a szappan szagát is megérezte, mint mikor vállára hajtotta a fejét. Ilyenkor összeállt még a kép, a szemöldök vonala, az orr halvány görbülete, kivágta a szekrényajtót, egy mozdulattal rántotta le a tükörről a kendőt, s ott volt az anyja megint, viaszszürkén tűnt át a gyerekarc vonásain.

Azt sem igen fogta fel, hogy neki most már megváltozik az élete, ami volt, elmúlt, üvegcserep a pillanat. Szürkévé vált a világ, szétesett, ami egésznek volt mondható, szabadulni akart tőlük mindenki, leginkább az öregasszony, de még az apja is. Pannival könnyű dolguk volt, már nagylány, nincs szüksége gondozásra, mehet isten hírével, tanuljon, tegyen, amit akar, de vele, a kicsivel nem tudtak mit kezdeni, lelenbe azért csak nem. Az anyai nagyanyja nyakába varrták, megfér ott Kiskunfélegyházán, fizetett az apja mindent, ellátást, ruhát, taníttatást, csak megszabaduljon tőle.

Félegyházán konflissal mentek a vasútállomástól a piacig, s ahogy a platánok levelei között szemérmetlenül átvillant a nap, színe lett a világnak megint, sárgán csattogtak a lovak patái a klinkertéglákon, az allé fáinak lombkupolája alatt korzózott a város, a lányok pasztellben, ciklámen, viola, nárcisz, nefelejcs, és a fehér megannyi árnyalata, borsötét bársonyok, olajfényű taftok a nagyságos asszonyokon. A cseléd lányok majolikazöld, kármin szalagjai a városháza tornyát verik, ölelik, indázzák körbe a kun legényt, bájolót súgnak fülébe, veszejtenék magukba, de az kihúzza derekát, s csak áll a végtelen kéken délcegen, rá mégis lekacsint, arra való a világ, hogy lefed, ostoba.

A város tobzódott a színekben, de festékre, színes ceruzára, papírra a nagyanyja sosem pazarolta a pénzt. A fák, a füvek és virágok segítettek neki, minden falevél más zöldet mutatott, a meggy, málna bíborra festette nemcsak a kerítést, a járdát, de még a tenyerét is, lángoltak a rózsák, tulipánok vörös szirmai, mindegyik virág más árnyalat, a pitypang porzóiban okkersárga ragyogás, a pipitér kemény kis szirmai homokszínt rejtettek, s a gólyahír, mintha szégyellené, szinte olajjá vált az ujjai alatt. Nagyanyja csak nézte csípőre tett kézzel, ahogy mázolja szét az istálló falán a szirmokat, bolond ez a lány, hímezne inkább, annak több haszna van. Hagyta mégis, hadd csinálja, legalább addig sem lábatlankodik, míg a bolondériájával van elfoglalva. Ám hiába, alig néhány pillanatig tartott a csoda, szürkévé váltak a színek, s mire befejezte a rajzot, nem volt sehol a kármin, narancs, cinóber, nem maradtak csak a fénytelen, tompa formák, mint a tükörben, anyja halálakor.

Sohasem látta többé azt az arcot.

Azóta gyűlölte a tükröket, saját arcképét is, hazudik, fonott copfokat mutat, bájos szájszegletet. A velencei tükör aranykeretében ragyogó gyerekarcba belecsömörlött, vásári vacak, tükrös szív, törökméz, ringliszpl, forog tőle a gyomra, ahányszor szembe kell néznie vele.

Ha baja volt, a lovakhoz futott.

Nagyanyja háza a piactéren állt, kapujuk előtt hosszú sorban várakoztak a kocsik, mellettük a kifogott igáslovak, párban. Fáradtak voltak, mire beértek a tanyákról, Halesz, Galambos homoktengerében homokból az út is, megfogja a koci kerekét, főleg,

ha rakva van. Márpedig piacnapon rakva volt, a téli hidegben csak úgy gőzölt az állatok teste, mire megállhattak a Szent János téren, hálásan néztek gazdáikra, amikor rájuk vetették a subát, takarót, meg ne fázzanak. A parasztok sohasem engedték meg, hogy a lovaikhoz érjen, a konfliskocsisok már inkább, a Korona utca sarkánál, amikor várakoztak. Akkor nézett először a Lici szemébe, amikor vizet hozott neki a kútról. Bar-na cirkos szeme volt a lónak, aranycsillagok úsztak benne, s a csillagokban fél világ, tá-gult, majd szűkülni kezdett a bugaci puszta, ahol született, aztán a félegyházi határ, vé-gül a város klinkertéglás főutcája, az állomás és vissza, a Koronáig, a bányalovak sorsa se szomorúbb.

Nagyanyja igáslovával, Gézával éjszakánként az alpári határig is kiszökött, pedig nem volt nyeregbe törve, mégis megtúrta a hátán. Talán azért, mert könnyű volt, mi súlya van egy elemista gyereklánynak, semmi, neki meg még a bordái is kilátszottak, amikor lekéste a déli harangszót, lemaradt az ebédről is.

És lekéste rendre, s nem csak az apácák miatt.

A zárdában fegyelem volt, becsukták órák után, aki engedetlenkedett, írhatta le száz-szor, szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyér-rel, de mire leírta a százat, odahaza már kenyér sem jutott neki, csak a héja, levesről, húsról nem is álmodhatott. Ám a déli harangszót akkor sem tudta megkötni, ha idejé-ben kiröppenhetett a rácsos nagykapun, mindig akadt valami néznivalója. Leginkább a zsbárusokat szerette a kukucskapiacon, de kiszökött gyakran a határba is, órákig el-bámulta a napraforgók mosolygós arcát, a galagonyabokrot, ahogy fejére kapja vörös szoknyáját, és fut a szélben, vagy a borókát, jégvirágcsipkével kékre fagyott karjain.

Nagyanyjék nem sokat törődtek azzal, ha lemaradt az ebédről, ő meg az evéssel nem. Nem csoda hát, ha meg sem érezte Géza a súlyát, csak futott az alpári gáton, szembe a holddal, végig az ezüsthídon, királylánnyal a nyergében, hét csillagot ugra-tott keresztül, patái a Tejúton poroztak, homlokán hordta a napot, hajnalcsillag lett a jegyese. Reggelre aztán ott állt megint búsan, lehajtott fejjel az istállóban, csak akkor vetette fel a fejét magasra, ha vizelt, aranysárga folyam habzott a patái körül, s egy pil-lanatra megint visszanyerte önmagát. Muszáj volt lefesterie az átváltozást, ahogy a meggörbedt nyak felmagasodik, a szétvetett lábak megfeszülnek. Vasalószenet lopott a kamrából, azzal vázolta fel a felvetett fejű, aranysugarban álló Gézát az istálló fehér-re meszelt falára.

Géza freskója után kezdett el figyelni.

Először az állatokat, mind más lesz, mikor a dolgát végzi, leplezetlenül saját maga. Zsömle kutya gondterhelten lehajtja fejét, Cincuka macska magasra emeli a farkát, úgy sétál tovább, Mári meg, a fejóstehén, mintha akkor is csak kisborját lesné, hol, merre kóborol. Odarajzolta az istálló falára az egész udvartartást, megtört az átok, hisz lát-hatja, aki nem vak, hogy Zsömle nem kutya többé, hanem varázslóinas, ki elfelejtette a titkos szavakat, Cincuka hercegekisasszony, kecses, kimért, elegáns, s Mári is, ugyan ki lenne más, mint a dada, akitől elrabolták a királyfiakat. Odafestette a nagyanyját is, igen szépen sikerült, ahogy szoknyáját kicsit felhúzza guggolt, széles kemence lett, for-ró, hogy szinte süt, alatta keskeny patak csordogál, hajszalerekké bomlik, felissza a por, sehol sincs már az életvize.

Botrányt csak a nagynénje csapott, pedig őt nem is festette oda, hiába volt meg a mozdulat, a féloldalt felcsapott szoknya, a kivillanó tompor, nem jutott rá ideje. Az asz-szony tíz körömmel esett neki, te hálátlan, te, hát ezért etetünk, ruházunk, hogy kite-

regess minket világ szégyenére. Az arcán még napok múlva is meglátszottak a körmök nyomai, az iskolában a lányok úgy tettek, mintha nem is látnák, az apácák mellébeszéltek, a válla és a nyaka közé, nem kérdezte meg senki, mi történt vele. A nagynénje hisztériája annyira nyomot sem hagyott benne, mint a karmolások az arcán, felszíni sérülés, gyorsan varasodik, a vérvörös először bíborba, majd barnába vált, egy hét, kettő, csak egy kis fehér karcolás mutatja a seb nyomát, szabad szemmel észre sem vehető.

A nagyanyja büntetése viszont szigorú volt, kemény, mint a ráncok az arcán, az állán, a homlokán. Nem szólt, még csak meg sem szidta, csak intett a botjával, fekete ébenfa, ezüstfejú sasmadár, kampós csőre lehorgad, ahogy prédáját lesi. Sűrű fehér meszet kellett kevernie, azzal mázolta az istálló falát, de az alakok nehezen tűntek el, harmadik, negyedik soron is átvillant egy-egy pata, szétvetett láb, behúzott farok. Kiment, megkeverte a meszet újra, aztán újra megint, a cselédlány vette ki kezéből a meszelőt, mit suvickolsz, te, fehér ez mán, mint a hab, hiába, látta őket még mindig, tesztüket vesztett árnyalakok.

A ceruzától nem tilthatták el, a zárdában rajzóra kellett vinni papírt, ceruzát meg vízfestéket is, de ő akkor még jobbára csak fekete-fehérben, tollal, grafittal, tussal. Órákon is rajzolt, tehette, elég volt egyszer meghallania, már értette az anyagot, a keze meg járt sebesen a pad alatt. A lányok pukkadoztak a nevetéstől, mikor eléjük tolt a képeket, jé, ez itt a Karsai Nelly, pont így tartja a fejét, ez meg a Buza Orsi, látni a nyaka állásáról, ohó, a kövér Markovics, rövidek a lábai, hogy majdnem gurul. Az osztálytársaknál csak az apácák arattak nagyobb sikert, mert nekik aztán a hajuk sem látszott, elég volt mégis a vélium ráncaira nézni, vagy a fityula állására, már tudni lehetett, melyik Invioláta és melyik Calassinca nővér.

A tanév alatt egy egész füzetet telerajzolt, a zárdából kiszabadult a piacra, az utcára, a konfliktuskocsikok meggörbedt háttal ültek a bakon, a haleszi parasztasszonyok maguk alá kanyarították a lábukat, szoknyájuk rengetegében olyan kerekék voltak, mint a fekete, feszes héjú dinnyék, amelyeket árultak, aztán Jankó, a cipészinas, alig érinti a kis háromlábú széket, ugrásra készen várja a pofont, amit Kalász suszter rendre kiutal, ha elgörbül a tű, rossz helyre szalad az ár, s ott vonul a fiatal káplán is, ájtatosan fonja össze hosszú ujjait, mintha zsolozsmára készülne épp, torkában már ott recitálnak a mondatok, a lányokban meg bizsereg a tavasz, ej, miért megy papnak, aki ilyen szép fiú. Csak a Rözner szabó lánya hajthatatlan, úgy tartja feje fölé a napernyőjét, mintha maga Rothschild báró kérte volna meg a kezét az előző pillanatban.

Ott tolongott a fél város vázlatfüzete lapjain, néhány vonalból álltak csupán, lényüket megőrizte feketén, fehérén a mozdulat. Arcuk helyén viaszszürke folt, ahogy feldereng a tükör megvakult üvegén.

Az Akadémián is képtelen volt portrét festeni sokáig, hiába tértek vissza a színek, irtózott még a gondolatától is, hogy kidolgozza az arcokat. Túrte inkább, hogy lehúzzák a vizsgarajzait, amiért elkente a vonásokat, ne is látsszanak. Tanárai közül alig értette valaki, pedig mozdulatai beszéltek, növényeinek, állatainak emberarca volt, csálén mosolygott a napraforgó, a lovak hosszú pilláik alól néztek fel kacéran, Lici, Géza, elvarázsolt udvartartásának tagjai.

Nála csak Panni gyűlölte jobban a portrékat. A fotókat, tablóképeket, gyerekkori családi fényképeket, baráti kirándulások képeit együtt végezték ki, megfontolt nyugalommal kaparták le az arcokat, törölték el az arcvonásokat. A görbe ojtókés fokával precízen meg lehetett húzni a fej kontúrjait, akár a hajszálak görbületéig, a kompozí-

ció így teljes maradt, arcok nélküli pillanat. Ollóhoz, retustűhöz csak akkor nyúltak, ha nem akartak éles formát hagyni, elmosódott foltot inkább, de arra jó volt a gyufa parázsló feje is, fekete lyuk az arcok helyén.

Amikor csomagolt, se rakott be képeket, minek, festékeit sem vihette magával, csak egy doboz pasztelt dobott be a bőröndbe, ceruzákat meg némi szenet.

A német megszállás után világossá vált, hogy el kell tűnnie a városból, de ha nincsenek körülötte az angyalai, marad Pesten, hiába az életveszély. Panni akkor már nem tudott segíteni, örült, ha magát menthette, Boris néni nyúlt utána most is, ugyanolyan természetességgel fogadta be, mint harminchében Szentendrén a festőtanoncokat, hová bújna, gyűjje oda hozzánk, Bajótra, hazamegyek én is, az anyámhoz.

Meg kellett hajtani a fejét, ahogy belépett a házba. Apró, madárcsontú öregasszony volt Kató néni, alacsony nálunk a szemöldökfa, másképp tán meg sem adná a tisztességet, csapott a hangja, mint az ostor, álla magasra szegve, ahogy elé bökött. Szóra se méltatta őt napokig, csak a lányára pirított rá, minek hoztad ezt ide, nincsen így is elég bajunk? Boris néni nem válaszolt, megfogta inkább a kezét, mint gyerekkorában Panni, na gyűjje, megmutatom, hol hálhat el. A tisztaszobát kapta, de ő jobban érezte magát a kis háromszatú ház konyhájában, a kemence- és füstszagot átította a piruló krumpli illata, a száradó ruhák földszaga.

Ha csak tehetette, futott ki a mezőre, figyelte a kaszások ritmusát, egyszerre lendülő karjukat, a testüket megfeszítő erőt, a marokszedő lányok hajló gerincének rendjét, a lepkéket, kiknek angyalarca volt, a tököt, ahogy szégyenlősen rejti idomtalan testét a levelek alá, s a barna tekintetű karalábé, lila bál ruhájában, csak kacagtak rajta a bajótiak, aszongya ez a lány, hogy nézi űtet a karalábé, oszt, ahogy megfesti, még elhiszem. Pasztelleit elhasználta gyorsan, a fehéréket a nap, a sárgákat a napraforgó, kukorica, a napos csirkék ijedt futása az udvaron, a zöldeket az árokperti fű, a barnákat magába itta a föld, a borjak tekintete, a bivalyok lábnyoma.

Kató néni megállt mögötte, hosszan nézte a tököt, kukoricát, pillangót.

– Osztán engem nem fest meg?

Ijedten nézett fel, tudta, nincs apelláta, de ezt a csípős nyelvű házi tündért aranyba, ezüstbe kellene festeni, cinóber, karmazsinvörös lángok fognák körül, viola a tekintete, sötét árnya berlini kék, s a szája szegletén az a mély vonás égetett umbra vagy sziena, de üres a doboza, nem maradt csak vörös és fekete.

– Na, meg tud festeni engem is? Vagy csak a lovakat?

Kató néni portréjára elhasználta utolsó színeit, csonkig kopott kezében a ceruza, rajzszén, szégyenlősen somfordált ki a konyhába, szólnia sem kellett, na fogja, vigye, ott a vasalószén a fászláda alatt. A szatócstól kapott csomagolópapírt, durva, nyers fehér alap. Ekkorra már nem maradt csak a fekete és a fehér, dolgozott mégis tovább, mint az eszelős, hogy megörökítse a bajóti asszonyok arcvonásait, mielőtt elér hozzánk a front.